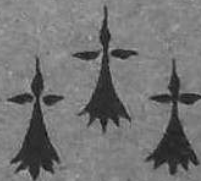

EUNTES · DOCETE · OMNES · GENTES ·
BAPTIZANTES · EOS ·
IN · NOMINE · PATRIS · ET · FILII ·
ET · SPIRITUS · SANCTI :

LIZERO BREURIEZ AR FE

ZANT - BRIEK
R. TRUDHOMME, MOULLER AN ESKOPTA.

Breuriez ar Fe a zo bet zavet evit rei pedenno hag aluzenno da zikour ar visionerien a ia da breseg an Aviel en pevar c'horn ar bed.

Ar *pedenno* da laret a zo eur *Bater* hag eun *Ave Maria* bemde gand ar bedennik-man : *Zant Fransez Xavier, pedet evidomp*. Awalc'h eo ar *Bater* hag an *Ave* laret er pedenno diouz ar beure pe diouz an noz, ma ver en zell da laret er pedenno diouz ar beure pe diouz an noz, ma ver en zell da laret an he ordinal evit *Breuriez ar Fe*.

An *aluzen* da rei a zo eur *gwennek bep zun* (*dek real ha daou wennek bep pla*). Levroigo ar *Vreuriez* a ve roet evit netra d'ar genvreudeur, unan dre bep dek.

LIZEROU BREURIEZ AR FE

Miz Gouere 1926

TOLEN :

I. — AL LIZEROU HAG AR C'HELOIOU :

	PAJEN
1 ^o BODADeg-VEUR KONSAILH BREURIEZ AR FE.....	114
2 ^o AR GANANEANEZED, GANT AN O. ROSSILLON.....	118
3 ^o AN URZIOU A LEANED HAG A LEANEZED EN INDO-CHIN, GANT AN O. PONCET.....	131
4 ^o AR GWAD NEVE, GANT O. RIVIÈRE.....	136
5 ^o DIMEZI AN « HEOL-AOUR », GANT AN O. BAETEMAN.....	143
6 ^o KELOIOU EUS AR MISIONOU.....	149
7 ^o MARVIOU.....	151

II. — AR SKEUDENNOU :

1 ^o AN TAD FOURNEUVE, MISIONER AR MUONGED.....	125
2 ^o TONKIN-AR-MOR : ILIZ-VEUR PHAT-DIEM.....	139

ROM

Bodadeg veur Konsailh Breuriez ar Fe.

En Miz Meurs, goude hanter-ar miz, Konsailh meur Breuriez ar Fe an neus gret en Rom, en Palez Breuriez ar Propagand, ar vodadeg a die ober peb bla. Ar vodadeg a oa gret 'vit ar bla da rannan etre ar misionou an aluzennou dastumet dre ar bed holl er blavez 1925, hag ive, da wêlet penoz e c'hallfer rei c'hoaz muioc'h a vue d'ar Vreuriez. Setu aman hanoioù, ar re a oa deut d'ar Vodadeg :

E-touez ar renerien : an O. Fransoa Marchetti-Sevaggiani, arc'heskob Seleusi, penn-rener ; an OO. Boudinhon, rener Sant Loeiz ar Fransizien, eil-rener : Joseph Nogara, Sekretour bras ;

E-touez an izili a zo o chom en Rom hag a dale'h plas o Bro er Vreuriez : an OO. Gaston Vanneufville (Frans), Guillaume Capperton (Skos), Americo Drago (Itali), Emerik David (Allemagn), Charles de T'Serclaes (Belgik), Bernard Eras (Holland), Jean Hagan (Irland), Paul Krieg (Suiss), an Tadou Joseph Bastien (Kanada), ha Jakez Jovani (Spagn) ;

E-touez renerien Breuriezou ar Broiou : an OO. Béchetoille (Lyon), Emile Descamps (Paris), Héry Forbes (Skos), Jean Neuhausler (Bavière), Guillaume Kinn (Sta-

dou-Unanet, Fransoa Ross (Bro-Saoz), Joseph Volny (Autrich), ha Prins Loeiz de Loewenstein (Allemagn).

Ar vodadeg kentan a oa en he fenn an O. Kardinal Van Rossum, a laras d'an holl pegement a levez a oa en kalon an Tad Santel ar Pab o wêlet ar frouez an nevoa douget al labour gret : hag, e gwirione, an arc'hant dastumet er blavez 1925 a zo 2 vilion muioc'h anean evit an arc'hant dastumet er bla arok. Goude ar vodadeg kentan-ze, e zo bet bodadegou all da rannan etre ar misionou an aluzennou : roet a zo bet d'ê sikourioù, da gentan sikourioù evel e ve roet d'e peb bla hag, e tuont, sikourioù evit ar frejou-beaj.

Er bodadegou diwean e zo bet klasket an tu da astenu ha da wellât ar Vreuriez.

Eul lizer a vo kaset d'Hon Tad Santel ar Pab da c'houlen digantan ma c'hourc'hemenno ober peb bla, en holl ilizou ar bed holl, eun devez a beden evit ar misionou. Bemde e vo laret eun oferen en Rom, en Iliz-Veur Sant Per, evit an izili a vo maro eus ar Vreuriez.

An O. Rener a bed e Genvreudeur bodet en dro d'ean da rei da c'hout d'ar Breuriezou savet er Broiou e vije mad d'ê klask an tu da rei da anaveout muioc'h mui en dro d'ê Breuriez ar Fe : pe'n eur skrivan er c'hazetennou kristen, pe lakat er c'herioù kenkoulz ha war ar maez tud karget hepken da c'honid izili neve d'ar Vreuriez, pe c'hoaz ober kozeadennou 'n eur diskoe « *cinema* » diwarbenn ar misionou.

Bet e zo komzet ive er bodadegou diwean eus skoden ar Breurieren. Unan benag a zisplegas dirag an holl nan nevoa ket ar skodennou ar memes talvoudegez evit an holl Vreurieren, met o devoa muioc'h pe nebeutoc'h a

dalvoudegez deus ar vro elec'h e vijent paet : Evit ar pezh a zo gwir, er Stadou Unanet, e ve goullet digant peb Breuriez unek skoed, hag er Frans, 10 real ha daou wenneg. Hag-en n'allfer ket sevel eun tammik skoden ar Broïou elec'h mac'h eo fallâet war an arc'hant ?... Ya awalc'h ! met an Tad santel na welle ket ze gant plijadur. E venoz eo e vo dalc'het ar skodennou memes tra evel gwejjall, evit ma tale'ho an dud vihan da zigas o frot. Neuze eta ar skoden evit ar Frans a dalc'ho da vean dek real ha daou wenneg ; met koulz koude en peb Bro e vo roet da intent n'o devo ket gret o dever holl pa o devo roet an dornadig arc'hant-ze, met e vo dleet d'ê rei herve o danvez : al loden vrasan eus ar Breurieren a c'halle rei ugent real ; kalz all a rafe awalc'h arc'hant dek skoden (26 lur) ; ar re o deus peadra a rafe muioc'h c'hoaz.

Evit achui, er vodadeg diwean e zo bet laret e ranko breman diwar vit ar bla Penn-Rener ar Vreuriez e peb Bro lakât dre skrid, evit bean lënnet da via er Vodadeg veur en Rom, petra a zo bet gret en e Vro evit astenn ar Vreuriez hag an neus douget ar muian a frouez. Evelse ar pezh a vo skrivet gant peb Eskopti a zervije da via da studian er Vodadeg Veur, evit ma vo gallet ober er bed holl labour talvoudek evit ar misionou.

Ar meurzh, an 23 a viz Meurs, holl izili ar vodadeg a zo bet digemeret gant an Tad Santel ar Pab. An O. Kardinal Van Rossum a lennas dirakan eun diverraden eus al labour o devoa gret asambles hag a c'houllas digantan e vennoz evit an dud holl a ra d'ar misionou sikour o fedennou hag o aluzennou.

An tad Santel a laras neuze d'ê e levez e welet e vibien deut eus an holl Broïou hag unanet evit klask an tu da greski rouantelez an Iliz, hag a reas d'ê e wellan gourc'hemennou evit al labour gret : rag, emean, n'eo ket awalc'h sevel oberou mad, kement-se n'e ket ar pezh a zo an diesan, met ober anê evit padout, ha ze a zo kalz diesoc'h : en gwirione evit rei bue hurr d'an oberou mad, eo red labourât, poanian start ha hep ehan, rag tremen hep mont war arok a zo zouzan, evel e tisk d'imp furnez ar Zent koz.

An Tad Santel, arok achui e zigemer kalonek, a roas e vennoz d'ar Breurieren hag a laras eur girig da pep hini anê.

INDOUSTAN

AR GANANEANEZED

En Indoustan, an intanvezed o deus eur stad a vue spontus. An O. Rossillon an nevoa komzet d'imp eus se en eur gozeadenn gret en hon Bureo. Teurveet an neus an O. n' Eskob digas d'imp dre skrid an diverraden diouti.

Lizer an O. ROSSILLON, eus Misionerien
Sant Fransez a Sal Annecy, eil-Eskob Vizagapatam.

Bean a zo eun toullad blaveziou, epad eur veaj a oa oc'h ober en traon an Indes, eur skrivagner brudet, Paul Mimande, a welas eun dra hag a chomas war e spered. En eur arruout en eur bourkig benag, e kavas an dud holl war droad : gant darn e oa mein en o dorn, hag holl e loskent malloziou leiz o genou, 'n eur vont war lerc'h eur vaouez a rede dirak gant eur bugelig bihan etre he divrac'h. Spontet o wêlet an dra euzus ze ha leun a drue evit ar paour kez plac'h, ar baleer a savas e vaz da ober d'an dud paouez hag ac'h eas, d'ar red, davit an archerien.

'N eur vont, e kavas eur c'horonel eus e vignoned, deut eno eus Bro-Saoz.

— « O vont pelec'h ec'h oc'h evelse ? » eme ar c'horonel. Ar skrivagner a gontas an doareou.

— « Ma n'eo nemet se, a laras ar c'horonel, kredet anon, n'et ket da gaout an archerien, rag an archerien n'allont netra war gement-se.

— « N'allont netra ? Perak eta ? Hag-en n'eo ket spontus ober traou evelse.

— « Spontus ar pez a gari ! met n'eo ket ze a zo da wêlet eno. Ar vamm-ze a tens gwêlet hailhoset gant an dud all a zo eun intanvez hag he deus c'hoantaet tremen dreist lezennou he renk. Skoet er prizon hec'h holl genvrois, n'o devo ket, evit-se, muioc'h a galon da vont d'he zikour. Ha neuze ze a zo affer a relijion, hag ar Gouarnant nan eus netra da wêlet eno ».

— « Ha petra ac'h a ar paour kez plac'h ze hag he bugel da zont da vean ? »

— « O, netra sklêroc'h : arog nebeud a amzer, e vefont kavet o daou maro gant an naon, ha neuze e vo c'houezet eun tantad-tan da dêvi o c'horfou en enor d'an doueou Vishna ha Siva ».

— « Ha lezen ar garante e kenver an nesan, petra a ve gret diouti ? »

« Ma mignon ker, ankouât a res ec'h out aman en Indes ha nan e Paris ».

Ya ! intanvezed an Indes ! gwasan planeden eo o hini ! An hini an neus studiet eus a dost ar gistion-ze a chom poaniet ; rag ar gont eus an intanvezed en Indes a zo ken bras, peogwir an Indes a ve gret anean « Bro an Intanvezed ». Bro an Intanvezed eo zur, rag, er blavez 1921, ar gont anê a oa 28.420.000. Bean a zo war dro 125 milion a verc'hed en Indes : unan eta war bemp a zo intanvez.

28 milion a intanvezed ! nag a zo ! Eiz gwej muioc'h a

intanvezed a zo en Indes evit a dud a zo en Breiz-Izel ! Na zo ket eun ti elec'h na wêler ket intanvezed. Ar misioner a oar awalc'h ze, evit bean gwêlet gant e zaoulagad e unan.

Ar gwasan eo noad ar merc'higou paour ze ! E-touez ar merc'hed dimezet, 2 vilion hanter o deus nebeutoc'h evit 10 vla ; 134.000 o deus nebeutoc'h evit pomb bla, 14.000 n'o deus ket 12 miz. E-touez an 28 milion intanvez, 335.000 o deus nebeutoc'h evit 15 vla. 112.000 n'o deus ket c'hoaz 10 vla. 17.000 pomb bla hag eur milhier 12 miz. Chom a ra an den dilavar dirag ar chiffrou, ha koulzkoude na laront nemet ar wirione.

Perag eta e zo kement a intanvezed er Vro-ze? Daou dra a zo kiriek da ze :

Da gentan ha dreist-holl, ar c'hiz da zimezi yaouank yaouank. Herve ar c'hiz-ze, an holl merc'hed yaouank a dle bean dimezet arok n-oad a *zaouzek* vla. Al levriou zakr a westl da-gement fall a zo, an tadou a familh na rafent ket o dever war ar poent-se. Pebez giz fall koulzkoude, rag evit ar botred na zo noad ebet, hag evelse e ve gwêlet rei merc'hed bihan 5, 6, 10 vla da bried da botred 30, 35, 40 vla ! N'eus ket eta da vean zouezet ma zo techou fall ha dizurz e-touez au dud er Vro-ze, nag ive o welet kalz a intanvezed yaouank, rag pa ve arru o den e kreiz ar gozni, e vent int e kreiz o yaouankiz.

D'an eil, ar pez a zo kiriek e zo kement a intanvezed er vro, ec'h eo eur c'hiz all ken diskiant hag an hini kentan : eun intanvez a dle chom intanvez : n'all ket addimezi, n'eus forz pegen yaouank e vo. Er giz-ze, milionou a vugale deut da vean intanvezed, en gwirione

n'eo ket goude bean bevet eun toullad blavejou gant o den, met zoken, alies arok bean arru d'an noad e teu d'ar bugel anaoudegez, a rank, dre c'balloud al lezen diskiant, chom en o stad a intanvez beteg o maro.

Setu aze labour relijion an Indes a zo bet c'hoant da lakât a-us da relijion Hon Salver gant tud fall eus an Urop. Lezennoù ha gizioù digar ha diskiant, ha n'all ket Gouarnamant Bro-Saoz mont eneb d'ê, a laka bemde da greski ar gont eus an intanvezed, eus ar « paour kez pennou touzet », evel e ve gret dioutê : Sonjet ! 28 milion ! Ha laret penoz ar gizioù-ze a zo dalc'het en o zav gant tud gwiek deut eus skolioù bras an Urop !

N'oull ket eta tud an Indes 'n em dizober diouz ar gizioù-ze, kaer o deus bemde lakât niver an intanvezed hag an emzivaded da vont war greski. Met, mar talc'hont kement d'ar gizioù fall ze, dre ma teuont d'ê eus peurz o zud koz, marteze, da vihanan, o deus savet oberou mad da rei skoazel d'ar merc'hed a zo waz eus ar gizioù-ze ? N'o deus ket : ar baganed, sevel oberou mad ? O, nan ! Ar garante hag an drue e-kenver an nesan n'eman ket o chom en o c'halonou. Sant Pôl, dija d'e amzer, a dammalle o c'hreizder d'ar baganed : n'int ket et war wellât aboe.

Tregont vla ec'h on bet en Indes, en rann-vro an Delougoued, hag er rann-vro ze hag a zo ebarz 20 milion a dud, n'am eus ket gwelet ober an disteran tra — met netra — gant ar Gouarnamant evit zikour an intanvezed hag an emzivaded.

Koulzkoude tud an Indes a zonz gantê ec'h int tud a galon dener. Ya ! gwir eo, met pebez teneridigez ! Savet

o deus klandie... Met evit piou ? evit o c'hezeg klanv hag o chas!! War vord an henchou, o deus toulllet ha greiet feunteuniou ha gret restel... Met evit pion ? evit ar zaout. Setu aze, n'eo ket 'ta, tud hag a c'houve magan true en o c'halon dener, met true evit al loened, epad ma lezfont war vord an hent an intañvez hag an emzivad da vervel gant an naon.

Met laromp ar wirione penn-da-benn : red eo d'in anzav an neus gret tud an Indes eun dra benag evit an intañvezed. Lenner, ma mignon, deut ganin beteg ribl ar ster vras ar Ganj hag e wellfet eno dirag ho taoulagad petra an neus gret furnez ar baganed evit an intañvez.

An heol a zo savet hag e vanno a wisk d'an douar eur mouze'hoarz a levenez. En eur heure'hig, en Maimpuri, e zo maro, epad an noz, eur bram (beleg ar Vro). E gorf, gwalc'het gant dour-c'houez-mad ha paket en eul linsel neve, a zo lakaet war eur c'hravez korz bambou neve-droc'het. Ar seremoniou hira ha diès a zo achu ; raktal pevar douger a grog er c'hravez : en daou du e zo garmerezed hag a losk youc'hadennou ha klemmou 'n eur zachan war o bleo ; an dougerien ac'h a war arok : dirakè eman an tan zakr hag an taboulinerien. 'N eur arruout war ribl ar ster, ar c'horf a zo lakaet war danvez eun tantad-tan, berniet eno benn neuze. Evit lakât an tan ebarz, na c'hortozer ken nemet unan, an hini a zo ar muian ezomm anei, an intañvez : met bezomp dinec'h, ne vanko ket.

Hag, en gwirione, a boan e oa et korf he den e-maez eus e di, an intañvez he deus lakaet en he fenn mont ive war lerc'h an interamant evit bean dêvet asambles gant he den : daou vil benag a dud ac'h a ganti, ha pac'h arru e kichen ar bern keuneud elec'h eman deja korf ar bram, e ra ter gwej an dro d'ar bern, ha neuze e krap warnan

hag 'n em laka eno 'n he zav er plas gret eviti e-kichen he den. Neuze e ve roet d'ei eur podad amann fontet, hag e skuilh an amann-ze en dro d'ei war ar c'heuneud. An dud a ginnig d'ei frouez : hi a gemer anè, a vinnig ane hag a sko anè d'an dud, hag ar re-man a ve bec'h etrede da c'hoût piou a dapo eus ar frouez-ze.

Met arru eo an eur diwean.

— « Tan ! tan ! » a c'houll ar paour kez intañvez.

— « Pa ve ar wreg eur plac'h evel 'zo dleet, an tan a grog er c'heuneud dreizan e-unan », a respont d'ei an dud.

Neuze, evel e kreiz eun araden, e kemer etre he divrec'h penn an den maro, a bok d'ean, a lar d'ean en e skouarn giriou a garante, hag, epad an araden, an tan a grog e pevar c'horn an tantad, ha prestik goude ar flamm kentan a zeu da lipât anei... Gwêlet a ve, a-dreuz d'ar flamm ru hag a-dreuz d'ar moged, ar plac'h oc'h ober he jestroù diwean, ha, tamm ha tamm, bep ma têt ar c'hoat, o tis-ken, e kreiz poaniou euzus, bete fons an tantad. Neuze an dud a strak an daouarn evit he meulodi, rag an intañvez he devoa bet kalon da « evan an tan », evel e laront.

Ar poljs, pa arruas war ar plas, na gavas ken nemet ludu tomm : kement-man a dremene ar 17 even 1913.

* * *

Laret a refet d'in ec'h eo difennet dêvi an intañvezed gant Gouarnamant Bro-Saoz aboe ar blavez 1829. Gwir eo. Met en Orient, ha dreist-holl en Indes ar c'hiz eo gwad ha bue ar bobl. Ha gizioù a seurt-se na dremenont nemet pa varv ar bobl e-unan. Breman, da vihanan, e c'hoarve traou evelse dirag ar bobl nebeud a wej, rag ar re a c'houezfe an tan a vefe kondaonet evel torfetourien, met nag a varo spontus evelse, e kuz, ebarz an tie ! Pegen

alies na ve ket lennet er c'hazetennou keloïou evel heman : « Eur *sati* c'hoaz » ; ac'hanta, dre ar gir « *sati* » ze, ec'h intenter eun intanvez deuet en beo : « en kambr he den, goude nevoa rentet heman e huenaden diwean, eun intanvez yaouank a zo maro deuet en beo. Goude bean trempet he dilhad er petrol, he deus lakaet an tan ennê ». Setu aze en peder linen kontet ar maro spontus.

Petra eta a laka ar merc'hed-se, krouadurien ken goan ha ken abov, da ober ha da c'houzanv traou ken spontus.

Da gentan ar relijion eno o doug da ze : levriou zakr an Indes a c'hourc'hemenn deui an intanvezed : « Intanvezed, et, gwisket ganac'h ho tilhad kaeran, et trezek an tantad-tan gant eur galon laouen ha hep gouelan. An intanvez a ve deuet gant korf he den a vo henvel ouz Arundati, an doueez, hag ac'h ei d'ar Baradoz. Ma na defe ket aon da vont d'ar bed all asambles gant he den dre dor ar maro, e vevo er Baradoz 35 milion blavez ». Setu aze ar giriou a lenner el levriou zakr hag o deus kaset d'an tan, epad 3.000 vla, milionou a intanvezed en Indes. N'ouzon ket hag-en gwejjall e zo bet kalz a boan o lakât ar c'hiz-ze da gregi, met, evit ar pezh a zo zur, ar c'hiz a zo et ken doun e spered tud ar vro, ken e wêlont ebarz, en de hirie, evel eun testeni eus o furnez naturel. Setu aze merc'hed da vihanan, eme, hag a zo fidel d'o fried, hag e zo lore'h ennê o sonjal ze. Pa diskaras Bro-Saoz ar c'hiz-ze, e savjont holl o mouez eneb da lezen neve ar Saozon, hag ar zouezusan, en ze, a oa gwêlet an intanvezed o unan o vont eneb d'ar Saozon !!

Rag, é-tuont d'ar relijion, eun dra all c'hoaz a zache

An Tad Fourneuve, misioner ar Muonged

intanvezed trezek ar maro : ar c'hoant da achui gant ar vfe-man.

Perak ? e larfet marteze, ar c'hoant d'en em lac'han e kalon merc'hed a 10, 15, 25 vla ? Merc'hed hon Bro aman na glaskont ket redek d'ar maro ; perak eta e pign merc'hed an Indes ken joaus war an tantad-tan da vervel e kreiz ar poaniou euzusan ? Evit komprenn ze, eo red gouzout e pesort stad e tlefe bevan an intanvezed n'oullfent ket bean dêvet gant o den : o bue na vefe, ma chomfent war an douar, nemet eur merzerenti penn-da-benn.

An intanvez nan oull ket mervel gant he den e kreiz an tan na ve ket pell hep gwêlet digori diraki hent ar groaz.

D'an-devez merket gant beleg ar vilajen, e ve gret eur seremoni hag a ro d'ei da c'hoût ec'h eo achu amzer hec'h evurusted. Dirak pennou-bras ar bourk, e ve troc'het d'ei he bleo gant eur zizailh ha goude e ve tremenet war he fenn eun noten da rac'han anean, ha, d'ar fin, e ve diwisket d'ei he dilhad kaer ha gwisket d'ei dilhad kanv.

Neuze unan eus ar pennou bras a lavar d'ei penoz e tle breman ren he bue : « an intanvez, emean, ha n'he deus ket prizet pignal war an tantad-tan gant he den, a dle ren eur vue a binijen beteg he maro. Evit bevans, n'he devo nemet frouez ha boed die'hout. Er gear e tle chom kuzet, hep mont ken mesk an dud : gouel ebet ken eviti na plijadur ebet gant he c'henvrois, rag elec'h ec'h afe, e kouezfe malloz Doue. Peogwir n'he deus ket goullet « evan an tan », ac'hanta d'ei da evan breman he daerou 'n eur sonjal eharz he den. he skoazel hag he doue he deus kollet. »

Paour kez intanvez ! Da vihanan digoeout a ra d'ei

kaout eus tu pe du eun tammig frealzidigez ? Tamm ebet... Gouzanv poan-gorf ha poan-galon ha gouelan setu petra an neus kavet ar baganed da wellât he stad. Hag an intanvezig yaouank a c'houzanv poan-gorf ha poan-galon hag a skuilh daerou. Pet gwej n'am eus ket klêvet he c'hlemmou ! Gallout a ra gouelan, e gwirione, rak keneet è ken izel hag e c'hall bean : kollet e deus war an dro an holl draou : ranket he deus laret kenavo d'an traou brao 'n em c'breie ganté, ar chadennou aour, ar gwaligner-biz, ar gwaligner brec'h, hag a re kement a blijadur d'he c'hamaradezed, an dilhad kaer ru ha glaz, ar bleo da birr piket enné spilhou pennou melen evel bleun aour, joaiou ar vignonjac'h hag an evurusted e kreiz ar familh. 'N eur vervel, he den an neus kaset gantan kement tra a zell ouz hec'h evurusted, ha breman e chom hec'h unan-penn er bed, peogwir n'he deus ket goullet mont gant he den d'ar bed all dre he maro e kreiz eun tantad-tan ; den ebet war an douar noull ken zellet outi. Tud an ti elec'h e ve o chom, hag a zo eus he c'herent tostan o deus kasoni diouti hag a diskoe d'ei alies ebarz an de o zantimant. Unan ané a gont d'imp war ar c'bazetennou moulllet du-hont er Vro pegen trubuilhus eo he bue : « Ma unan. emei, en eur c'horn eus an ti, e klévan trouz ha krouz, memes pa na laran netra : awalc'h eo d'am zud gwêlet anon, evit lezel da ziskoïlhan eus o c'halon an drouk o deus eneb d'in. — « Krouadur miliget, a lavar d'in ma mamm, ha laret em eus roet d'it ar vue ha savet anout ! » — « Aer bulummus, te a teus lac'het ma mab », a sko ma mamm-gaer ganin 'n eur dremen. — « Da berak n'eo ket et gant he den d'ar bed all », eme ma c'hoar. — Ha mignoned ma zud a zeu da laret d'è : « Peogwir he deus diframmet unvaniez ha distrujet evurusted ar familh, ra vezo miliget ha lezet da skuilh daerou beteg fin he bue. »

Ar Saozon o deus difennet ar *sati*, met hag int hag Ele an O. Doue n'ouve petra a dremen drek mogeriou hon zie. »

Alies an intanvez a gav re bouner zamm he foaniou, hag e koue e kreiz an disesper ; neuze, eun devez benag, e ve kavet ampoezonet, pe c'hoaz ec'h a d'en em skei en puns ar bourk, pe, aliesoc'h c'hoaz, c'hoant ganti da dauva ar plijadurioù difennet, ec'h a kuit gant an den kentan a bromet d'ei evurusted.

Breman e komprenner gwelloc'h gant pegement a hast hag a joa an intanvezed gwejall a lamme e kreiz a tan e kichen korf maro o den : evelse da vihanan n'o dije da c'houzanv poan nemet epad eun eurvez, keit ma vijent « oc'h evan an tan ».

Ha piou a zo deut da zikour d'ar paour kez merc'hed-ze ? Piou ? an hini a ve kavet bepred e peb lec'h a ve eur vad benag d'ober ebarz, da laret eo, an Iliz Santel Katolik. An Iliz he deus klêvet he fried o laret war ar mene : « Evurus ar re o defé true ouz o nezan e kreiz ar boan » ; hag he deus kemeret an intanvezed yaouank-ze etre he divrec'h madezeus, hag he deus roet d'è da c'hoût e oant karet gant unan benag war an douar, gant Doue ive er bed all, hag ar merc'hed paour, ha n'o devoa anaveet nemet an anken hag an dismegans aboe m'o devoa kollet o den, o deus adkavet etre divrec'h an Iliz ar peuc'h hag al levenez en o c'halonou hag ar mouze'hoarz war o muzellou.

O ! m'am mijemp tie da zigemer an intanvezed o dije c'hoant da zont davedomp ! M'am mijemp arc'hant da zével tie ! Nan on ket evit harz da zonjal, pa wêlan ané, er Gananeanez a gomz anei an Aviel : deut e oa da

e'houlen digant Hon Salver iec'hed he lugel. Jezus a laras d'ei e oa deut hen evit silvidigez an dud a oa eus familh vras ar Judevien, ha hi na oa ket eus ar familh. Hag ar Gananeanez, o c'hout pebez tenzor a vadelez a oa en kalon Jezus, a laras d'ean : « Gwir eo, Mestr, n'on ket eus ar familh. Met ar chas bihan ive a ve gwêlet ebarz an tie na vent ket eus ar familh ha n'o deus tamm droet ebet da zibri eus bara ar vugale ; n'o deus ezomm nemet da vean lezet da zibri an tammou boed a goue dindan an dol ». Hon Salver, stonket o welet kement a garante hag a izelder a galon er plac'h ze a iac'haas he merc'h d'ei raktal.

Ac'hanta intanvezed an Indes a zo evel ar Gananeanez-ze : n'o deus ken, koulz laret, lod ebarz ar familh. Ra blijo da Jezus chilaou ar beden-man gret gant unan ané : « C'houi, kristenien, a zo evurus, ho Toue a gar anoc'h... O ! peogwir an neuz anaveet war an douar ar boan-gorf, ar boan-spered hag ar boan-galon, laret d'ean kemer true ouzimp ».

Pedomp eta evit ma kaso Doue misionerien da costan er Vro-ze.

INDO-CHIN

An urziou a leaned hag a leanezed

Lizerou ar visionerien a gont d'imp alies al labour a ra er Misionou al leanezed nan int ket klôstret. Na gomzont ket meur a wej eus al leanezed klôstret. Koulzkoude hon Tad Santel ar Pab an neus neve-gomzet eus urziou al leanezed klôstret hag e welfe gant joa manatiou a seurt-ze o sevel war douar ar misionou da zigemer enne, evit bean leanezed klôstret, merc'hed eus ar Vro. Eur C'harmel a zo neve savet e Cholet (Departamant Maine-et-Loire), hag a ve gret anean Karmel ar misionou, evit digemer hepken merc'hed yaouank eus hon Bro hag o dije c'hoant, goude bean gret o leou, da vont da sevel, herve reolen Santez Thereza, manatiou all er penn pellan eus an Oriant (Chin, Indo-Chin, Japon, etc...) da zigemer ar merc'hed yaouank eus ar Vro elec'h e voint savet an nevo c'hoant da vean Karmelitezed.

Lizer an O. PONCET, eus Kevredigez misionerien estren
Paris. misioner en Eskopti Phat-Diem.

En e Lizer-Kelc'h *Herum Ecclesiae*, an Tad Santel Pi XI an neus pedet Superiores ar misionou da ziazei en o misionou Breuriezou leaned ha leanezed evit prezeg an Aviel ha hadan dre ar Vro frouez an Oberou mad. Met ive laret an neus d'ê pegen doue e touge en e galon e garante evit urziou al leaned hag al leanezed klôstret, ha pegen fonnus e kresko er misionou rouantelez an O. Doue, pa vo diazeet ennê an urziou ze.

Misionou an Indo-Chin n'o deus ket gortozet Lizer ar Pab evit rei da dud ar Vro ar galloud, mar o deus e'hoant da vean lean pe leanez klôstret, da gas da-benn o menoz.

Iskibien an Indo-Chin o deus bet klasket meur a wej lakât urziou leaned klôstret pe droet hepken war ar bedi hag an ober pinijen da zont da sevel manatiou en o misionou. Pell o deus gortozet : da vihanan, breman, aboe eun dek vla benag, gras d'an Tad Denis, eus mision Hue hag d'e genvreur, an Tad Mendiboure, e zo Trappisted en Indo-Chin, ha n'eo ket leaned eus ar Vro a vank d'ar manati savet gante.

Al leanezed a zo deut ive ha muioc'h niverus da zével kouenchou eus o urz en Indo-Chin. Meur a dra gaer a vije da laret war diaze ar e'houchou kentan-ze : met red eo d'imp tevel, dre fôt a blas. Koulzkoude e larin eur gir diwar ar C'harmel.

Eun devez, an O. Lefebvre, Eskob Indo-Chin, er bla 1845 pe 1846, a oa er prizon o c'hortoz bean dibennet ha troc'het a dammou evit e Fe, pa deuas Santez Thereza d'en em ziskoe d'ean, ha da laret d'ean e vije roet d'ean e liberte : Doue a lakae an traou da arruout evelse, evit ma savje an Eskob, eur wej dichadennet, eur manati evit urz ar C'harmel en Annam, ha ma klaskje leanezed da zont ebarz. Kalz a c'hloar, emei, a zeuio da Zoue eus ar manati-ze.

Na oa ket eun dra êzet digas leanezed d'an Indo-Chin, d'an amzer-ze hag e oa an dud fall eno o klask

diwadau ha lac'han an Hiz. Koulzkoude e nespéd d'ar berzekusion, ar Garmelitezed kentan a arruas en Annam er blavez 1861.

Deus pelec'h e oant deut ? eus *Lisieux* ; ya ! kouent Lisieux, hag a zo breman ken brudet dre ar bed holl, an neus bet an enor da gas trezek an Orient al leanezed klôstret kentan. Setu aman penoz e c'hoarveas kement-se. An O. Lefebvre a oa kar da unan eus leanezed Lisieux, Sœur Philomena a Galon-Sakr. Strafuilhet gant an Apparision an nevoa gwêlet pa oa er prizon, e skrivas d'al leanez-ze hag a c'houllas diganti hag-en e teufe awalc'h Karmelitezed eus Lisieux da zével eur gouent, eur C'harmel, en Annam. Kouent Lisieux a respontas ya raktal. Met re e oa gwasket Hiz an Annam d'ar mare-ze gant hec'h enebourien.

Er bla 1859 ar Frans a gemeras troad war Saïgon : an O. Lefebvre a zonjas e oa deut an amzer da adober e c'houlén. E lizer a arruas e Lisieux an de diarôk gouel Sant Joseph. Ar priolez, Mamm Geneviève, a gomzas dioutan hag a lennas anean an de war lerc'h ar gouel, an 20 a viz Meurs. Kalon an holl leanezed a dridas gant ar joa : « An de se a zo bet kaeran de eus ma bue », a skrivas divezatoc'h Sœur Philomena a Galon-Sakr.

Peder leanez a oa dibabet da vont da zével ar gouent neve : unan dioutê a oa kindervez an O. Lefebvre hag a dlee bean priolez ar C'harmel neve savet. An de kentan a viz gouere, ar peder leanezed a guitae o c'houent Lisieux da vont da gemer al lestr da Doulon : an 9 eus ar memes miz, eul lestr dre-dan a gasas anê beteg Alexandri, porz-mor eus an Egypt, hag ac'hane eun trein a dougas ane beteg Suez ; eno eul lestr dre dan, ar « Japon », a gemeras anê ar 6 a viz Eost eus ar beure hag a gasas anê da Saïgon elec'h e touarjont an 8 a viz Here.

N'eo ket trubuilh, anken ha paourente a vankas d'ê 'n eur arruout : evel kouent, e oa roet d'ê an hanter eus eun ti, eur paour a di ; an hanter all a oa ebarz leanezed Sant Vinsant a Bol. Gant linseliou gouele e rejont an dispartiou a oa red evit kaout ar zaliou a oa ezomm : eur chapel, eur c'hœur evité, eur refectouer, eur parlouer, eur zal da labourât ha peder gambr.

Met kroajou all a deuas d'ê c'hoaz e-tuont : deut e oant da Saïgon evit digemer ha stumman herve o reolen merc'hed yaouank ar Vro a c'houlfe mont da leanez, met na oujent gir ebet eus o yez ken dies da ziski ; levr ebet ive n'o devoa, skrivet en yez ar Vro, na mestr-kelemer ebet, rag ar visionerien a oa re nebeud anê evit kaout amzer da rei d'e kenteliou Anamit. Ouspenn epad c'hwec'h miz, n'allent ket 'n em rei da gompren nemet dre zin, ha c'hoaz alies na vijent ket komprenet.

E-tuont o devoa ive d'ober 'n em gustumi eus ar Vro : ha dindan tri miz diou eus ar peder leanez a c'houlas distrei d'ar Frans, unan anê diskourajet, hag eben klanv.

Koulzkoude an diou all a chomas hag a drec'has war gement tra a enebe dioutê. Er miz Even 1862, Karmel Saïgon a oa ennan pemp danvez-leanez eus Bro Annam : ar 4 a viz Here 1864, an hini gentan eus merc'hed an Annam a deuas da vean Karmelitez a re e leon dirag Doue. Er blavez 1884, e oa, er gouent, diou leanez eus Frans, naontek leanez Anamit ha c'hwec'h danvez-leanez. Unek vla goude, e savjont eur gouent all en Hanoi.

Aboe, e zo bet savet ter all c'hoaz, unan en Hue, elec'h ma nevoa gwêlet an O. Lefebvr Santez Thereza en e brizon, unan all en Pnom-penh, er blavez 1919, hag an dervet, er blavez 1923, en Buichu.

Pemp kouent evit eur Vro hag a zo enni 12 kant mil

kristen hag unek kant beleg Anamit. Hag-en e zo trawalc'h evelse ? Na gredan ket, dreist holl breman goude Lizer-Kelc'h Hon Tad Santel ar Pab.

Mision Phat-Diem he deus c'hoant, pell a zo, da zigermer leanezed da zevel eur C'harmel : ar C'harmel a vo zavet a vo lakaet dindan skoazel gwerc'hez Lisieux, Santez Theresa ar Mabig Jezus. Hi, ive, pa oa leanez, he devoat bet c'hoant da vont d'an Tonkin. « bro ar verzerien, emei, d'achui he bue.

Ra blijjo d'ei binnigan eus ar Baradoz, hon bolonte vad.

CHIN

AR GWAD NEVE

Er c'horn bro eus al Liouk-foung roet d'ean evit e lod-labour, an O. Rivière a gont 2164 kristen ; met kalz eus ar gristenien-ze nan int ket devot kaer, dre ma n'allont ket gwélet alies awalc'h epad ar bla ar visionerien. Ha neuze, ar brezel ebarz ar Vro hag ar bolchevism na zikouront ket ané da gaout eun devosion muioc'h birvidik. Eur beden a c'houlomp digant Breurieren ar Fe evit ma lakao gras an O. Doue gwad neve da sevel en o c'halonou ha da redek en o gwaziou.

Kozeaden etre an O. RIVIÈRE, eus Kevredigez Misionerien estren Paris, misioner en Eskopti Swatow, hag eun den all dizanve.

« — Perak, O. Rivière, n'hoc'h eus ket aon 'n em skuizfec'h evit netra hag e vefe dispennet ho labour gant tud all ?

Dirag ar gir-ze hag a oa warnan blaz an diskouraj, e chomis dilavar, evel p'am mije bet eun tol dorn war boull ma c'halon. O wélet ma aer zebezet, e zisplegas hirroc'h e zonz.

« — Laret a ran, emean ; al labour a ret aze war dro ar vugale, hag-en na ve ket dispennet er gear gant ar familho ?

« — Marteze, e gwirione, e ve dispennet eun tamm benag anean, met nan penn-da-benn.

« — Bepred e ve kollet eun tamm benag, ha kalz marteze.

« — Ma Doue, an traou aman n'allont ket bean ac'hendall. Aman na zo ket c'hoaz 70 vla ec'h eo bet gret ar vadeiant gentan, hag hon vilajen, « ar Min Gwenn », a zo e kreiz bourkou chomet pagan a-bez. Ma na rafen nemet klemm pe laret petra a fell ober. hep ober netra, e vefen bet trec'het pell a zo.

« — Na laran ket, met pelec'h eman ar frouez an neus douget o labour ?

« — Ar frouez ! krog on da wélet ha da danva ané. Chilaouet kentoc'h !

Pevar bla goude e oan arru aman, er blavez 1921, e oan deut da rei d'ar vugale er c'hatekiz bilhejou a « boent mad ». Ar bilhejou a oa neve hag hiniennou a oa stag ouz ar re all. Ac'hanta, alies a wej, bugale, potred ha merc'hed, a zo deut, goude ar c'hatekiz d'am c'hât : « Tad, eme, unan re a teus roet d'in. » Hag e vije rentet d'in. Bet a zo bet kavet ive war an hent bilhejou poenchou mad. Sur mad an hini a gave ané an nize tentasion da virout ané, ha koulzkoude e teue da zigas ané d'in.

« — Ya ! met na deuent ket holl, zur mad !

« — N'eus fors. Ha na vije rentet d'in nemet unan, e vije ze kaer. Sellet ! memes vit ar zun, eur bagad merc'hed bihan a deue d'ar red, da gaout anon : « Ar c'hatekizer a zo 'n em dromplet, Tad. Roet an neus d'imp, evit ar c'henteliou, poenchou mad a 10, hag e teuomp da renti ar re n'int ket dleet... Ma padfe pell ar c'hiz-ze, neuze Merzer bras ar Chinoaed...

« — Ah ! ya ! ar seizvet gourc'hemenn.

« — An nevo amzer dousoc'h.

« — Gwelomp ar bugel en e familh, pell diouz ma daoulagad, elec'h n'o deus ken aon da gaout diouzin. Bean a zo eun toullad blavejou, eur plac'h vihan a oa war al leur, e kichen an ti, hag he mamm a laras d'ei : « kes d'an ti da ziwall an tan, keit ma vin me o vont d'al liorz ». Hag ar plac'h vihan, evel eur Chinoez vad e oa, a respontas d'he mamm : « Perak, emei, hag-en ec'h on merc'h-kaer d'it ? ». Ar verc'h-kaer a labour, ar verc'h na ra netra. Deut e oan da c'hoût ar respont ze, ha pa arruis da zisplegan ar bevaret gourc'hemenn, diwar an doujans a dle ar vugale diskoe d'o zud, e laris meur a dra, meur a istor vihan hag a dremene ebarz ar familhou.

« — Ha breman ?

« — Breman e tiwall an tan, a walc'h he dilhad hag a doug dour ebarz daou gelorn bras.

« — Hag ar vugale all ?

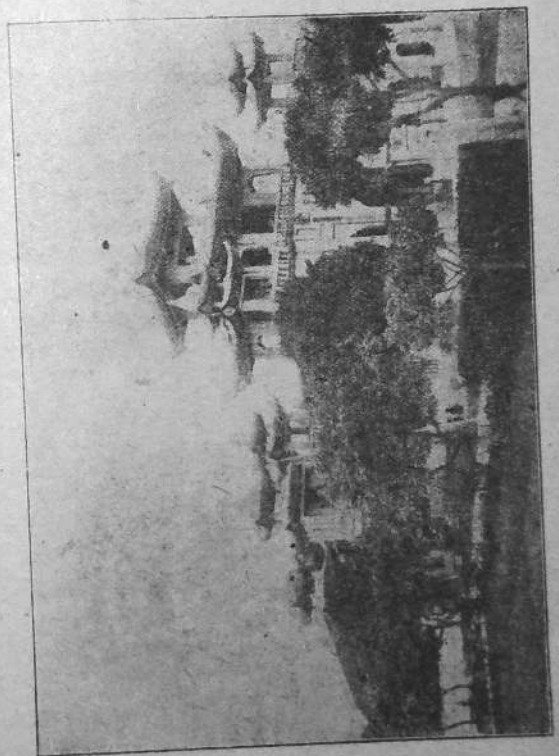
« — Al loden vras anè a ra evelti. D'an abarde, pa dreuzan ar vilajen, e welan breman kalz stankoc'h evit gwejjall, ar merc'bed o sikour eus labouriou war dro an ti...

« Hag ar vuhe gristen ? Pehini eo he doare ? Eun devez e c'houllis digant eur bugel 14 vla : « N em breparet out evit ar gouel a zo arru ? »

« — Ya ; epad ar goureo, em eus sellet ouz an hosti zakr hag am eus komzet gant Jezus.

« — Hag e teus laret petra d'ean ?

« — Goulet am eus digantan ma rafemp ar gouel duman, deus ar gwellan.

TONKIN-AR-MOR. — Iliz-veur Phat-Diem.

« He feden a zo bet chilaouet : he breur a zo bet o kofesât.

« Lakaet, hep oa dleet, da skuban ar chapel, ar plac'h ze a laras d'in : « diou wej na ter gwej re, emei, evel ma kartet, Tad, peogwir ec'h eo evit an O. Doue.

« — Ya, unan a ve kavet evelse, met nan diou !

« — Hum ! sonj am eus eus eur plac'hig all, 10 pe 11 vla, warlene gant ar C'hoareiz e c'houllis diganti hag-en he devoa gret eur binijen vihan benag evit he C'hoareiz.

« — Kemeret am eus, emei, kalz a batates, ha nebeud nebeud a riz ». An hini ar hanve pred ar Chinoaed a gav e zo kalz a verit oc'h ober kement all, evel en hon Bro, koulz laret, o tibri bara sec'h hepken d'ar pred.

« Hag ar pevar grennard-ze ive ha na debrent ket leiz o c'hovou, dre ma oar er C'hoareiz. Hag eur potrig all hag a digase gantan d'ar chapel e vreur bihan 5 vla da ziski d'ean ober zin ar groaz. Hag ar vugale all ze a gavan war ma hent o tiski katekiz d'ar re vihanan. Evelse e zo bet digoet d'in kavout eur bugel seiz vla disket awalc'h d'ober e gomunion gentan.

« — Ha piou an nevoa disket d'ean e gatekis ?

« — E vreur, tri bla kosoc'h evitan.

« — Ya, keit ma heuilhont ar c'hatekiz, e chomont mad awalc'h, met goude...

« — Kalz a chom mad. Ar botred yaouank e-touez ar Chinoaed a dispign an arc'hant a c'honeont ha na reont gwenneg ebed d'o zud, a dle bevan anè. Er c'hatekiz, em oa laret na oa ket mad se. Ac'hanta warlene, ma mevel, hag an nevoa achu e amzer gatekiz aboe ar bla 'rok, a gavas da brenan dilhad neve marc'had mad. Goulen a

reas digañu rei d'ean arc'hant diwar e c'hopr evit paeañ an dilhad. Dustu, 'n eur arruout er gear, ec'h eas war eñ da laret d'e dad petra an nevoa gret gant e arc'hant.

« — E gwirione, ze a ve gwelet nebeud a wej e-touez ar Chinoaed yaouank.

« — Gwelet a ret, ar vuc gristen he deus gwad fresk ha mad aman. Tamm ha tamm, ar re gosan o unan a dosta ouzimp, ha pa c'hallfomp kaout eur skol evit ar vugale, kozeadennoù evit an dud vras gant skeudennou eul « lantern majik », neuze e kredan ec'h ei an traou fonnusoc'h war arôk.

« — Ac'hanta, perak na ret ket se ?

« — Siouaz ! arc'hant e vank d'in.

ABYSINI

DIMEZI AN " HEOL-AOUR "

Vit ar bla, e vo gret en Rom gouel Beatifikasion Abba Ghebe-Michael, merzer eus an Abysini. Digaset a vo neuze da sonj pegen poanius eo bet sevel misionou er Vro-ze. Da c'hortoz, hon lennerien a lenno gant plijadur an istor-man, ken brao troet.

Lizer an O. Joseph **BAETEMAN**, misioner Lazarist
en Abysini.

« Heol-Aour » a zo eur plac'hig 12 vla. Hec'h eured ac'h an da gontan a dremen en Choa, e kreiz familh vras, gentoc'h e kreiz Breuriez an Abbitchoued.

Pedet e oan gant rener ar Vreuriez da vont d'an eured ; tra heg ! met eur misioner a dle gouzout ober n'eus forz petra !

* * *

Prepari an eured, aman evel dre holl, n'eo ket labour vihan ; red eo sonjal enni ouspenn eur miz arôk. Ar pezh a gont da gentan eo ar pred ! ar peurest ?... A zo nebeud a dra. Ar plac'hig n'he deus biskoaz gwelet an hini a zo roet d'ei evel pried, hag goude !... Ar c'herent o deus gret an tôl, hag an hini vihan n'all ket memes la-

ret nan. Ha ma na ve ket evurus? ac'hanta neuze e tilezo he den hag ec'h ei daved eun all !!

Epad eur miz, ec'h a tud e kement vilajen a zo war dro da glask toukennou da lakât bie. Ar blavez a zo bet deus ar gwellan evit madou an douar, hag e zo kalz a eurejou war dro hag ec'h eo red bean gant-se evit kaout toukennou, rag skrap a zo warnê. Kouzskoude Penn-rener ar Vreuriez a dastumas 60 touken. Nan eus ket re anê, dreist-holl pa zonjer penoz eun den e-unan a c'ball, d'e zevez, karzan eun douken a 60 litr. Ha setu ar merc'hed, ar sklaved, mignonezed an ti da valan heiz evit ober bie.

Ar bie a zo gret : en eul loj, savet hepken evit se, e ve lakaet an 60 touken renket en urz, gwalc'het ha stoufet gant beuzel... Emaint eno da c'hortoz an de bras ! pevar gole bras ha lart a zo arru ive, trist o lagad, evit pa ouijent petra a ver o vont d'ober d'ê. 600 gatoen heiz a zo bet gret aboe an de diariok. Setu aze evit ar pred.

Met eus ar peurest a zo bet ive sonj : kalz a dud a zo bet pedet : meur a dra a zo bet prenet en kear hag a zo eno paket en krec'hen gavr da c'hortoz an eur da vean dispaket ha diskoet. Diou lojen neve a zo savet hag an douar a zo goloet a ieot sec'h.

* * *

Arru eo an de bras. Gant eun toullad bugale, ec'h an d'an eured, ha ganin ma frezanchou da rei d'ar Rener ha d'ar wreg yaouank. Ar c'hiz da rei prezanchou a zo koz, zur mad, ha den ebet na gredfe dont d'an eured hep eun draik benag da rei d'ar priedou yaouank : darn a deu gantê bara, bie, beuzel, koat ; darn all, pinvikoc'h, a ro eun danvad, eur c'havr, eur c'hole ; hiniennou, nebeud kaer, a ro arc'hant.

Met red eo d'an holl gouzout pesort prezanchou a zo bet kinniget d'ar wreg yaouank : e kichen dor an ti, e zo eun den hag a verk war ar paper an holl donezonou ; goude ar gouel, e vo lennet dirag an holl ar paper-ze.

Pac'h arruer e-kichen ar vilajen vihan gret gant 6 lojen ar Rener, e klever an taboulin o son. Goude bean gret c'hoaz eun toullad kammajou, e wêler breman ugent pe dregont plac'h yaouank bodet dirag an ti : kanan a reont kanaouennou holl war ar memes ton : aboe ar beure e kanont evelse ha na dleont paouez nemet d'an noz. Tremén a ran buhan en o c'hichen hag ec'h an ebarz an ti. Dustu ec'h on kaset d'ar zal gret evit digemer an dud. Mont a ran em c'hoaze war eur c'hroc'hen buoc'h, ha dustu e tigasas d'in eur werennad vie. Ar bie aman n'eo ket henvel ouz an hini a ve gret er Frans. Evan a ran eur gougad ; ar peurest a chom ebarz ar weren, rag ar bou-touilherien na dleont lezel gweren ebet goulou !

Goude bean laret eur gir benag a dereadigez d'an dud a oa eno, ha dreist-holl d'ar pennou-bras, ec'h an ma unan a goste, evit gwêlet gwelloc'h ar pezh a dremeno : prez a zo war dro : na wêler nemet tud, kalz a labour d'ê, o tont hag o vont, 'n eur luchal an eil war egile, 'n eur c'hervel an eil egile, 'n eur skei an eil gant egile, o klask tud all hep o c'havout... Diou delten a zo zavet, unan evit beleien ar Vro (ugent benag, ha n'o devo d'ober nemet dibri, evan ha kanan), hag eben evit dastum ar c'houignou bara heiz a digasas eno. Pelloc'h eman ar c'hig en pign, ar gwad o tiveran dioutan : evelse e vo debret.

Met klevet a rer laret ec'h eo arru danvez an oac'h yaouank. Hanter kant marc'heg a zo gantan, hag a zo, e gwirione, potred taped brao en o c'horfo hag en o izili.

Lezel a ran gantê plas er zal hag ec'h an da ginnig ma frezanchou d'ar wreg yaouank.

Homan a zo kuzet en eul lojen ha ganti merc'hed da rei d'ei kuzul ha da zikour anei da 'n em ticha. An nor a zo prenned warnê. Eur mignon d'an oac'h yaouank a zigas d'ar plac'h yaouank he dilhad-eured kinniget d'ei gant danvez he den : dispakan a ra anê dirag an holl : bean 'zo eun inviz bordet gant sei, eur bragou evit mont war warc'h, eur vantel danvez kaer, eur re lëro, eun tok, eun disheolier, eur gouriz mouselin ha stag en daou benn anei eur groaz arc'hant hag eur c'helc'h aour, hag eur pezig mouselin da lakât war he zal.

Hini ha hini, goude ma vent diskoeet, an traou ze holl a ve lakaet ebarz eur c'hroc'hen gavr. Ar c'hroc'hen a ve neuze dastumet evel eur sac'h en dro d'ê hag a ve skoulmet warnê. Goude eur pennadik, mignon an oac'h yaouank a zeu adarre, ha gantan skoulmet en eur c'horn eus e vantel 60 thaler (eun hanter kant skoed benag). An arc'hantze eo priz « Heol-Aour ». Ar plac'hig a gav ar somm-ze awalc'h eviti : eur wreg eus ar gwraze a zo ganti a gemer an arc'hant evit na vo ket kollet.

Neuze ec'h an e-maez hag e wêlan dirag ma daoulagad eur seremoni all. Ar c'herent a zo aze : hini anê na vank : an oac'h yaouank a zeu d'o c'hât, a bok d'o zreid, a ro da bep hini eur roched pe eun inviz hag eur vantel, hag ive eur c'helc'h arc'hant a lakafont en o c'herc'hen.

Ha breman ouz töl. Gwêlet a ve tölhou dre holl, gret gant korz bambou, henvel awalc'h ouz panerou leden roet treid d'ê : en dro d'eun dol, ec'h all mont daouzek a dud : pemp servij a vo gret hag evelse e c'halla 300 benag a dud

dibri 'n eur ober eun eur. Ar servij kentan a digor gant chaos pebet da vat : eun asaz keginer a droc'h soubennou bara heiz, a vër anê ebarz ar chaos hag a laka anê neuze dirag an dud war an döl.

Pa ve debret ar meus kentan ze, ec'h arru an dougerien kig, war o diouksa eur c'harter-kole. Ober a reont an dro d'an döl, ha peb hini a troc'h e dam kig, evel ma plij d'ean. Benn ma vo noz anei, e vo debret ar pevar gole.

Evit lakat ar boed da zisken, e ve servijet bie : peb hini ouz töl a ve servijet d'ean bie ter gwej ; n'eus forz petra, beteg e ve kleuz, a zo mad da lakât an evaj-ze : gwer (nebeud), kerniou-bual, boutailhou gougou leden, boutailhou torret, gouestou konzerv, etc...

Evit achui, e ve roet da bep hini eur bannac'h gwinnardant, hag a laka o lagad da lugerni.

Epad ar pred, gir ebet : « al loue, eme eur c'hrennlavar eus ar Vro, a dav keit ma ve o tenan ».

Goude ma ve savet diouz tol ar bempet rumm, e ve servijet ar bevien : netra na vank d'ê ive.

* * *

Diou eur. Ar Rener a grog em dorn hag a gas anon da di ar merc'hed. Mignon an oac'h yaouank ac'h arru, a glask e kement korn a zo ar wreg yaouank. Met homan eo ken teou ar wel a guz ouz an holl he dremm, ken eo dies he c'havout. Eur wej anaveet, ec'h a war gein mignon he den a doug anei beteg eul lojen elec'h eman he den o c'hortoz anei da rei d'ei e lein : met an hini viban n'he deus ket naon, ha dindan pemp munuten he deus karget he c'hov. Neuze e teu adarre, war gein ar memes douger, d'he flas kentan. Tostât a ra an eur da vont da Vro he den.

Ar c'hezeg hag ar muled a zo prest : ar veleien a gan,

da c'hortoz youc'hal breman souden ; ar merc'hed yaouank a gan ive. Keit-se, eur wrac'h koz a zeu eus touez an dud, eun dra benag ganti dindan he mantel : eman gant-se evit n'allo den ebet gwêlet petra a goach evelse. Pac'h arru e kichen ar wreg yaouank, e tispak e mantel : eun asas iod maïs a zo ganti ebarz eur skudel, hag e kreiz ar iod-ze e zo amann.

Mamm ar wreg yaouank a dosta ouz e merc'h, a ro d'ei da zibri eul loaiad pe diou eus ar iod, hag a ra ter groaz war he goug gant ann amann, 'n eur laret pedennou. An oac'h yaouank ac'h arru ive gant e vignoned : holl e resevont war o fenn eun toullad takennou amann fontet.

Met setu an holl a zo tavet : ne ve klevet nemet difronkadennou « Heol-Aour » hag he zud : koulzkoude ec'h eo red mont arôk. Tostât a ra ouz eun aneval : goloet eo beteg he zreid gant eur wêl denval. Eun den a grog enni, a laka anei war varc'h hag 'n em blas e unan dreki, da gregi enni dindan he diou gazel da harz anei da gouean. Eun den all a zo ouz penn an aneval, krog er c'habestr, hag e kreiz youc'hadennou a joa, ar wreg yaouank, en dro d'ei kant marc'heg, a guita he Bro da vont da Bro he fried... Eun hanter eur goude, na ve gwêlet den ebet ken, na ve klêvet trouz ebet, ha tenvalijen an noz a goue taken ha taken war an douar. « Heol-Aour » a zo et d'he Bro neve ; « Heol-Aour » a zo dimezet.

KELOIOU EUS AR MISIONOU

104th de-a-bla diaze Breuriez ar Fe.

Ar gouel-man a zo bet gret en Lyon, an 3 a viz Mae. An O. Kardinal Arc'heskob Lyon a deurveas an de-se troc'han e dro Konfirmasion evit dont da laret an oferen en Hiz Fourvières ha rei d'ar Vreuriez eun testeni neve eus e garante.

Salud ar Zakramant, d'an abarde, roet war an ton bras, a vodas kalz a dud a ziredas eus Lyon da adneveât en o c'halonou hirvidigez o c'harante evit oberou Breuriez ar Fe. Lorc'h a zo ennê pa sonjont ec'h e en Lyon eo ganet an oberou mad-se, hep kontan ar visionerien, ganet en Eskopti Lyon hag a zo breman er misionou. En de hirie, e zo, eus eskopti Lyon, dre ar bed holl er misionou, 13 Eskob ha 263 beleg. Ar Breudeur hag al Leanezed, avat, a zo sof-kont.

An O. Rossillon, eil-Eskob Vizigapatam, a brezegas : Bue ar misioner, emean, a zo eur werz gaer a skriv gant oberou a garante hag ar zakrifisou a had war hent ar bed-man ; e vue a zo henvel ouz hini Hon Salver a garas hag en em zakrifias, *dilexit et tradidit semetipsum*. Maro ar misioner eo e zin e traon ar werz an neus savet dre oberou e vue : e huenaden diwean eo e ziwean akt a garante da Zoue ha kurunen e zakrifisou.

Ar brezegen-ze eus ar c'haeran a zo bet moulet ebarz ar c'hannad, kannad Breuriez ar Fe, gret anean « Les Missions catholiques ». Ar c'hannad-man a ve moulet eur

wej a zun, 14, rue de la Charité, Lyon (2e) ; ar c'houmanant na goust nemet pevar skoed.

*Eur gir a drugare eus peurz an Tadou Gwenn da
Vreuriéz ar Fe.*

Kevredigez an Tadou Gwenn he deus digaset da Vreuriéz ar fe eur gir a drugare hag a anaoudegez vad evit bean zikouret kement, dre hec'h arc'hant hag he fedennou, an Tadou misionerien.

« C'hwec'h vla so, eme, aboe bodadeg diwean hon C'huzulerien vras, hon deus gallet tennan eus hon labour kalz a frouez dre ar zikouriou roet d'imp : evelse hon deus gallet sevel c'hwec'h Eskopti neve. Ha neuze, setu aman chiffrou : er blavez 1920 e oa en hon misionou hell 305.000 kristen neve badeet, ha 120.000 danvez-kristen o heuilh ar c'hatekiz. Hirie hon deus 425.000 kristen neve badeet, c'hwec'h ugent mil muioc'h evit bean zo c'hwec'h vla, ha 166.000 danvez-kristen, 46.000 muioc'h ive.

Ar visionerien, d'o zu, a zo kresket ar gont ané : 59 diouté a zo et da zigemer o c'hurunen digant o barner er Baradoz, met, bepred, eo kresket ar gont eus 149 hano neve. A Tadou Gwenn o deus breman 1011 misioner, 733 beleg ha 278 Breur.

Hon c'hloerdie o deus ive muioc'h a gloer yaouank evit biskoaz. Er skol Philosophi, e zo 161 skolaer ; ha da vla e zo danvez 167 misioner er c'hlastou uhelan.

E-tuont, en hon misionou, hon deus 5 kloerdi bras, hag a deu diouté peb bla eur beleg benak. »

Ha lizer an Tadou a achu war eur gir a anaoudegez vad adarre da Vreuriéz ar Fe.

AR MARVIOU

An O. FORBES, eil Eskob an Ouganda

An O. Forbes, sakret da Eskob da eilan an O. Streicher, a zo maro nevez so en kear Pau, elec'h e oa deut da glask ar iec'hed. Na oa nemet 62 vla. Ganet e oa tost d'ar C'hanada, en enezen Perrot, en Eskopti Montreal. Er gear-man e reas e studi, ha goude ec'h eas d'an Tadou Gwenn : ober a reas e c'hloerdi an Ti-kare, hag er blavez 1888 e resevas an urz a veleg. Mest-kelenner en kloerdi Santez Anna Jeruzalem, e teuas goude da Alger da gelen an danvez-leaned. Er blavez 1901, e oe kaset sa Gebek, er C'hanada, evit sevel eno eur c'hloerdi. Goude bean tremenet tri bla en Mission an Ouganda, e teuas da vean Eskob Vaga ha brec'h deo an O. Streicher, en Ouganda memes, er mision gaer-ze hag a oa bet skuilhet warni gwad ar verzerien. Breman er mision-ze e zo 200.000 katolik, hag o niver ac'h a buhan war greski, rag an Iskibien, ar visionerien gwenn, hag ar veleien du n'esper nont ket o nerz evit lakat ar vad da drec'hi.

LODEN OUZ AN INDULJANSO
« c'hall da c'honit cll madoberourien
BREURIEZ AR FE

- I. — *Induljanso braz.* — 1° 3 a viz mae, gouel ar Groaz Zantel kavet (en kever an de-man eo bet zavet da gentan Breuriez ar Fe) ;
- 2° 3 a viz kerdu, gouel Zant Fransez Zavier, patron ar Vreuriez ;
- 3° 25 a viz meurz, gouel Maria-Meur ;
- 4° 15 a xiz est, gouel ar Werc'hez hanter-est ;
- 5° 6 a viz genver, gouel ar Rouane ;
- 6° 29 ar viz gwengolo, gouel zant Mikel ;
- 7° Sul gwech ma trigoue gouel eun abostol ;
- 8° Bep miz : daou devez da bep hini da choaz ;
- 9° Eur wech bep pla, de ar servij pe an oferen laret euid an oll genvreudeur maro ;
- 10° Eur wech bep pla c'hoaz, de ar servij pe ar oferen laket gant kenvreudeur ar memez eskopti, ar memez parouz pe ar memez dizenez evit ar re zo marvet diouz an eskopti, pe diouz ar barouz, pe diouz an dizenez ;
- 11° En de ma c'h-eer er Vreuriez ;
- 12° War ar maro, ma lerer a vihanan a galon an Hano zantel a Jezuz ;
- 13° Gras an *Oter privilejiet*, da laret eo, eun induljanz vraz da heull an oferen, laket gant unan-benag ouz ar Vreuriez euid eur c'henvreur maro.
 (Ar vugale n'ho deuz ket gret ho fask kentan a c'hall gonit an induljanso-ze, bete ma raint eun dra devot bennag merket d'he gant ho c'hovezour).
- II. — *Induljanso bihan.* — 1° Seiz via ha seiz c'hoareiz, ken aliez gwech ma ve pedet pe roet aluzen euid ar Misiono ;
- 2° 300 devez, pa c'heuller pedenno an tri de (*Triduum*) en mare an 3 a viz mae hag an 3 a viz kerdu ;
- 3° 100 devez, peb gwech ma larer eur *Bater* hag eun *Ave*, gant ar bedennik-man : *Zant Fransez Zavier, pedet evitomp.*
- An oll induljanso-ze, bras ha bihan, e c'heller gonit an-he euid an Anaon.
- III. — Piou bennag a roio en eur wech daou c'hant liv evit Breuriez ar Fe, daoust d'an arc'hant-ze da vean dispignet raktal evit ar Misiono, a vo da viken er Vreuriez hag a c'honeo an oll induljanso, ma re ar pez a zo red d'ober evit gonit an-he.

pe eun devez-
all bennag
dindan ho
eizved.

